

بررسی تأثیر خوانایی صورت‌های مالی بر هزینه‌های نمایندگی

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۴/۵

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۸/۱۰

محسن رشیدی^۱

زهرا منصوری^۲

سمیه بیرانوندمنش^۳

رضوانه رفیعی^۴

چکیده:

ابهام در خوانایی صورت‌های مالی منجر به کاهش توانایی سرمایه‌گذاران در تحلیل و درک اطلاعات مالی شده و می‌تواند عاملی در جهت تعدیل هزینه‌های نمایندگی باشد. در این مقاله، هدف بررسی تأثیر خوانایی صورت‌های مالی بر هزینه‌های نمایندگی با توجه به کیفیت حسابرسی و کیفیت کنترل‌های داخلی است. به منظور بررسی موضوع مورد مطالعه، از الگوی رگرسیونی داده‌های ترکیبی در دوره زمانی ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۶ استفاده شده و داده‌های ۱۲۰ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران جمع‌آوری و برای آزمون فرضیه‌های پژوهش استفاده شده است. نتایج فرضیه اول تحقیق مبنی بر اثر معنی دار خوانایی صورت‌های مالی بر هزینه‌های نمایندگی شرکت رد نشده است. صورت‌های مالی با سطح خوانایی بالا به شفافیت اطلاعات شرکت‌ها کمک کرده و میزان عدم تقارن اطلاعاتی که سرمایه‌گذاران و سایر ذینفعان در ارزیابی عملکرد شرکت با آن مواجه هستند را کاهش می‌دهد و آنها را قادر می‌سازد که ارزش‌گذاری دقیق‌تری از شرکت داشته و بر رفتارهای فرصت طلبانه مدیریت نظارت داشته باشند. فرضیه دوم پژوهش بیانگر این است که کیفیت حسابرسی اثر معناداری بر تعامل مشترک خوانایی صورت‌های مالی و هزینه‌های نمایندگی دارد. در نتیجه انتصاب موسسات بزرگ حسابرسی، نگرانی‌های کیفیت را برای بخش عمده‌ای از سرمایه‌گذاران کاهش داده و انگیزه‌هایی مدیران برای ارائه اطلاعات مبهم و افشای ناقص کاهش می‌یابد. در نهایت نتایج مشخص می‌کند که کیفیت کنترل‌های داخلی اثر معناداری بر تعامل مشترک خوانایی صورت‌های مالی و هزینه‌های نمایندگی شرکت ندارد. با توجه به اینکه بخش عمده‌ای از کنترل‌های داخلی توسط مدیران استقرار یافته و تحت کنترل آنها می‌باشد بنابراین، ممکن است کنترل‌های داخلی اثربخشی لازم برای کاهش ابهام در اطلاعات افشا شده را نداشته باشد. نتایج پژوهش حاکی از آن است که افزایش خوانایی صورت‌های مالی در واحدهای تجاری منجر به افزایش کیفیت اطلاعات ارائه شده به سهامداران اقلیت و تحلیل‌گران شده و عدم تقارن اطلاعاتی به واسطه شفافیت بیشتر، بین مدیران و ذینفعان کاهش می‌یابد. به عبارتی، افزایش خوانایی صورت‌های مالی با کنترل رفتارهای فرصت‌طلبانه مدیران منجر به کاهش هزینه‌های نمایندگی شده و کیفیت حسابرسی به علت بهبود کیفیت افشا، منجر به کاهش ابهام در اطلاعات و هزینه‌های نمایندگی می‌گردد.

واژه‌های کلیدی: خوانایی صورت‌های مالی، هزینه نمایندگی، کیفیت حسابرسی، روش رگرسیون خطی و کیفیت کنترل‌های داخلی

۱. استادیار، حسابداری، دانشکده مدیریت و اقتصاد، دانشگاه لرستان، خرم‌آباد، ایران (نویسنده مسئول)، ایمیل: rashidi.m@lu.ac.ir

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد، حسابداری، دانشکده علوم اقتصادی و اداری دانشگاه لرستان، خرم‌آباد، ایران

۳. دانشجوی کارشناسی ارشد، حسابداری، دانشکده علوم اقتصادی و اداری دانشگاه لرستان، خرم‌آباد، ایران

۴. دانشجوی کارشناسی ارشد، حسابداری، دانشکده علوم اقتصادی و اداری دانشگاه لرستان، خرم‌آباد، ایران

مقدمه

خوانایی یکی از ویژگی‌های مهم اطلاعات متنی است که به صورت کیفی اندازه‌گیری می‌شود و به طور گسترده در رشته‌های مختلف مورد بررسی قرار گرفته است. تحقیقات مهمی با محتوای خوانایی در حوزه‌های نظامی، پزشکی و قانون انجام شده است (بونسال و میلر^۱، ۲۰۱۷؛ دوبای^۲، ۲۰۰۴). اطلاعات موجود در یک متن تنها زمانی قابل فهم است که در سطح بالایی از خوانایی قرار داشته باشد. در واقع، هرچه پیچیدگی متن کمتر باشد، میزان فهم آن بالاتر می‌رود (بلانکو و همکاران، ۲۰۱۷). از آنجا که خوانایی گزارش‌های مالی پیامدهای اقتصادی مهمی در پی دارد (لوران و مک دونالد، ۲۰۱۱؛ بونسال و میلر، ۲۰۱۷)، لذا شناسایی عوامل مؤثر بر آن از اهمیت بسزایی برخوردار است. در این راستا، کمیسیون بورس اوراق بهادار آمریکا در سال ۱۹۶۷ یک گروه مطالعاتی برای ارائه رهنمودهایی به منظور بهبود خوانایی و قابلیت فهم رویه‌های افشای شرکت‌ها تشکیل داد. نتایج این گزارشات که در سال ۱۹۶۹ با عنوان گزارش ویت منتشر شد، توصیه می‌کرد از آنجا که همه سرمایه‌گذاران قادر به فهم سریع گزارشات پیچیده شرکت‌ها نیستند، لذا شرکت‌ها باید از انتشار گزارش‌های پیچیده، طولانی و یا زاید، خودداری نمایند (آجینا و همکاران، ۲۰۱۶). میانگین متغیر خوانایی صورت‌های مالی (۱۸/۵۵۷۹) نشان دهنده ابهام در اطلاعات افشا شده توسط شرکت‌ها و بیان مطالب بصورت کلی و غیرشفاف است. از طرفی، میانگین کیفیت کنترل‌های داخلی برابر با ۰/۳۸۱۶ بوده که بیانگر بالا بودن نسبی ضعف‌های کنترلی در بین شرکت‌های مورد مطالعه است. از طرفی، از لحاظ تئوری در شرکت‌های سهامی به دلیل جدایی مالکیت از مدیریت، اطلاعات افشا شده مانند صورت‌های مالی یک پل ارتباطی بین مدیریت و سهامداران می‌باشد. سرمایه‌گذاران و سهامداران اقلیت می‌توانند از طریق صورت‌های مالی اطلاعاتی را در مورد وضعیت مالی، عملکرد مالی و جریان نقدینگی شرکت به دست آورند و در نتیجه چشم انداز رشد شرکت و صلاحیت مدیران را ارزیابی کنند (لو، لی و چن^۳، ۲۰۱۸). در تحقیقات داخلی صورت گرفته از جمله صفری‌گرایی و رضایی پشته‌نویی (۱۳۹۷) و باقری‌ازغندی، حصارزاده و عباس‌زاده (۱۳۹۷) و تحقیقات خارجی از جمله آسای، الیوت و رنکمپ^۴ (۲۰۱۶) عمدتاً به تأثیر مستقیم خوانایی گزارشگری مالی بر منافع ذینفعان در دستیابی به اهداف اقتصادی‌شان پرداخته‌اند. برای مثال، لی (۲۰۱۲) بیان می‌دارد، گزارش‌هایی که به‌سختی خوانده می‌شوند توانایی استفاده‌کننده به‌منظور استخراج اطلاعات مفید را محدودتر می‌کند. بنابراین، یکی از اهداف اصلی گزارشگری مالی، ارائه اطلاعات سودمند در تصمیم‌گیری اقتصادی سرمایه‌گذاران و استفاده‌کنندگان است. همچنین این گزارش‌ها به عنوان منبع اصلی اطلاعاتی است که در اختیار سهامداران قرار می‌گیرد و آن‌ها از این طریق می‌توانند صلاحیت مدیریت و عملکرد شرکت را ارزیابی نمایند، به طوری که از این طریق می‌توان نظارت بر عملکرد را بهبود

1. Bonsall and Miller

2. DuBay

3. Luo, Li and Chen

4. Asay, Elliott and Rennekamp

بخشیده و منجر به افزایش انگیزه مدیران در ارائه اطلاعاتی قابل اتکا شود. بر این اساس، انتظار می‌رود که خوانایی صورت‌های مالی موجب کاهش هزینه‌های نمایندگی شرکت‌ها شود.

پژوهش‌های گذشته حاکی از آن است که عواملی از جمله عملکرد ضعیف، دستکاری سود، قوانین گزارشگری مالی و الزامات سخت‌گیرانه سازمان بورس و اوراق بهادار در بحث افشاء و توانایی مدیریت، بر خوانایی گزارشگری مالی اثرگذار هستند (لی، ۲۰۰۸؛ لاندولم، روگو و ژانگ، ۲۰۱۴؛ لو، راموس و روگو، ۲۰۱۷؛ صفری گرایلی و پیتته نوئی، ۱۳۹۷). پژوهش‌های صورت گرفته از جمله ایرتوگرویل^۱ و همکاران (۲۰۱۷) نشان دادند که خوانایی صورت‌های مالی می‌تواند کیفیت اطلاعات را تحت تأثیر قرار دهد. خوانایی ضعیف ممکن است منجر به مشکلات جدی در مدیریت سود، ضعف در پایداری سود، کاهش کیفیت پیش‌بینی تحلیلگران و واکنش ضعیف بازار به صورت‌های مالی شود. به طوری که لهاوی و همکاران (۲۰۱۲) دریافتند که در شرکت‌های دارای گزارش‌های مالی با خوانایی کمتر، پراکندگی پیش‌بینی سود تحلیلگران بیشتر و صحت پیش‌بینی پایین‌تر است.

از این‌رو، در این پژوهش سعی بر آن است تا تأثیر خوانایی صورت‌های مالی در کاهش تضاد منافع بین گروه‌های مختلف از هر دو جنبه عوامل درون سازمانی (از جمله کنترل‌های داخلی) و برون سازمانی (از جمله کیفیت حسابرسی) مورد بررسی قرار گیرد. اهمیت این مطالعه در آن است که به گونه‌ای تجربی به سرمایه‌گذاران، قانون‌گذاران بازار سرمایه و سایر استفاده‌کنندگان اطلاعات حسابداری نشان خواهد داد که شرکت‌های دارای صورت‌های مالی با خوانایی بیشتر، متحمل هزینه‌های نمایندگی کمتری می‌شوند که این امر منجر به کاهش مشکلات نمایندگی ناشی از تضاد منافع بین مدیریت و سهامداران عمده و اقلیت بواسطه بهبود کنترل‌های داخلی شرکت و کنترل رفتارهای فرصت‌طلبانه مدیران، می‌گردد (لو، لی و چن، ۲۰۱۸). با این حال در عمده مطالعات داخلی صورت گرفته این موضوع کمتر مورد توجه قرار گرفته و یک فضای خالی در ادبیات حسابداری و گزارشگری مالی برای پژوهش در این باره وجود دارد که این خود، انگیزه‌ای جهت انجام پژوهش است. بر این اساس، انگیزه این پژوهش بسط ادبیات نظری مرتبط با خوانایی صورت‌های مالی و تبیین تأثیر آن بر هزینه‌های نمایندگی است. از این رو سوالات اصلی این تحقیق به شرح زیر است:

۱. متغیرهای موثر بر خوانایی صورت‌های مالی چیست؟
  ۲. آیا کیفیت حسابرسی و کیفیت کنترل‌های داخلی بر خوانایی صورت‌های مالی موثر است؟
  ۳. آیا می‌توان رابطه‌ی بین ویژگی‌های کنترلی (شامل حسابرسی و کنترل‌های داخلی) و هزینه نمایندگی را با در نظر گرفتن میزان خوانایی صورت‌های مالی تحلیل نمود؟
- در ادامه پژوهش ابتدا، مبانی نظری و پیشینه‌ی پژوهش‌های انجام شده، فرضیه‌ها و سپس، مدل‌ها و روش‌های پژوهش و در نهایت نتیجه‌گیری و پیشنهادهای آرایه می‌شود.

مبانی نظری

مطابق نظر چال^۱ (۱۹۵۸)، خوانایی به ترکیب عوامل مختلفی از جمله علاقه و سهولت درک برای خوانندگان اشاره دارد. یان و سان^۲ (۲۰۰۲) استدلال می‌کنند که خوانایی به درجه دشواری در خواندن یک مقاله اشاره می‌کند. خوانایی می‌تواند در خوانندگان مقالات علاقه ایجاد کند و بالعکس. صورت‌های مالی یکی از کانال‌های اصلی برای ارتباط میان شرکت‌ها و سهامداران بوده و خوانایی یکی از ویژگی‌های مهم این گزارش‌ها است. بسیاری از محققان در سال‌های اخیر به بررسی عوامل تعیین‌کننده خوانایی صورتهای مالی پرداخته‌اند. لی^۳ (۲۰۰۸) در اولین پژوهش خود ارتباط بین خوانایی صورتهای مالی و عملکرد فعلی و آینده شرکت را با استفاده از حجم زیادی از داده‌های نمونه در بازارهای سرمایه را بررسی کرد. او دریافت که صورت مالی شرکت‌های با سودهای جاری پایین، خوانایی کمتری دارند و بیشترین صورتهای مالی مربوط به شرکت‌های با پایدارترین سود است. آجینا لایوتی، و مسولی^۴ (۲۰۱۶) دریافتند که شرکت‌هایی که سودهای خود را دستکاری می‌کنند، برای پنهان کردن این دستکاری صورتهای مالی با سطح خوانایی پایین منتشر می‌کنند. به همین ترتیب، لو، راموس و روگو^۵ (۲۰۱۷) تمرکز را بر مدیریت و تجزیه و تحلیل خوانایی صورتهای مالی قرار داده و دریافتند که شرکت‌های که انگیزه‌های قوی برای دستکاری سود دارند، گزارشگری مالی پیچیده‌تری هم دارند. این یافته‌ها نشان می‌دهد که مدیریت به راحتی می‌تواند خوانایی صورتهای مالی را دستکاری کند و رویکرد افشا را تغییر دهد (کیم، وانگ و ژانگ^۶، ۲۰۱۷، اسپرند و والتر^۷، ۲۰۰۰).

خوانایی صورتهای مالی می‌تواند بازتابی از شرایط و وضعیت شرکت باشد به نحوی که شرکت‌هایی که بیشتر در معرض ریسک دعاوی حقوقی قرار دارند دارای اسناد و افشای اطلاعات با سطح خوانایی بالا هستند (نلسون و پریچارد^۸، ۲۰۰۷). به عبارتی، خوانایی منجر به کاهش مشکلات مالی و سرمایه‌گذاری می‌شود (بیدل، هیلاری و وردی^۹، ۲۰۰۹). اعتقاد بر این است که سطح اعتماد سرمایه‌گذاران به اطلاعات افشا شده توسط شرکت‌هایی که صورتهای مالی آنها در سطح پایینی از خوانایی قرار دارد کاهش می‌یابد، و به این ترتیب به ارزش شرکت آسیب می‌رسد (هوانگ و کیم^{۱۰}، ۲۰۱۷). خوانایی صورتهای سالانه علاوه بر پیامدهای که در سطح شرکت دارد، دارای اثرات قابل توجهی در سطح بازار نیز است. به عنوان مثال، لارنس^{۱۱} (۲۰۱۳) نشان می‌دهد

1. Chall
2. Yan and Sun
3. Lee
4. Ajina, Laouti and Msolli
5. Lo, Ramos and Rogo
6. Kim, Wang and Zhang
7. Schrand and Walther
8. Nelson and Pritchard
9. Biddle, Hilary and Verdi
10. Hwang and Kim
11. Lawrence

که سرمایه‌گذاران واکنش ضعیفی نسبت به اطلاعات افشا شده که خوانایی پایینی دارند نشان می‌دهند، در واقع ممکن است خوانایی بر عملکرد بازار سرمایه تأثیر گذارد. اگر سرمایه‌گذاران برای استخراج اطلاعات باارزش از اسناد طولانی و پیچیده منتشر شده توسط شرکت‌ها، نیاز به زمان و هزینه زیادی داشته باشند، این امر باعث کم شدن حجم معاملات و در نتیجه کاهش واکنش به بازار می‌شود (هیرشلیفر و تئو، ۲۰۰۳).

خوانایی بهتر می‌تواند به سرمایه‌گذاران کمک کند که هزینه‌های خود را برای جمع‌آوری اطلاعات کاهش دهند و در نتیجه بر حجم معاملات سهام تأثیر می‌گذارد. به عبارتی، سطح خوانایی بالا می‌تواند درک سرمایه‌گذاران را از عملکرد فعلی بهبود ببخشد و اگر عملکرد با درآمد پیش‌بینی شده سازگار باشد، قضاوت سرمایه‌گذاران نسبت به آینده شرکت بهبود می‌یابد (دی‌فرانکو^۱ و همکاران، ۲۰۱۵). بطور کلی مطالعات نشان می‌دهند که استراتژی دستکاری خوانایی صورت‌های مالی مانند کاهش عمدی سطح خوانایی برای مبهم و پنهان کردن اخبار بد می‌تواند منجر به پیامد اقتصادی برای سرمایه‌گذاران شود این نوع رفتار افشای استراتژیک در واقع ریشه در فرصت‌طلبی مدیریت دارد و بنابراین به طور اجتناب‌ناپذیری باعث تمرکز روی هزینه‌های نمایندگی می‌شود (لو، لی و چن، ۲۰۱۸).

خوانایی صورت‌های مالی و هزینه‌های نمایندگی

در بازارهای مالی، تمرکز روی ساختار مالکیت در شرکت‌های بورسی شایع است. تمرکز روی ساختار مالکیت می‌تواند به دو نوع اصلی از مشکلات نمایندگی شامل تضاد منافع بین سهامداران و مدیران و تضاد منافع بین سهامداران عمده و اقلیت منجر شود (اشلیفر و ویشنی^۳، ۱۹۹۷). شرکت‌هایی که صورت‌های مالی با سطح خوانایی بالایی دارند کیفیت اطلاعات افشا شده آنها افزایش می‌یابد که می‌تواند عدم تقارن اطلاعاتی را که سهامداران با آن مواجه هستند کاهش داده و به آنها کمک می‌کند تا بتوانند بر عملکرد مدیریت نظارت داشته باشند (لو، لی و چن، ۲۰۱۸). دلیل اساسی مشکلات نمایندگی، عدم تقارن اطلاعاتی بین مدیران و سهامداران است که مانع از ارزیابی مناسب صلاحیت و تلاش‌های مدیران توسط مالکان می‌شود. بنابراین، بهبود خوانایی صورت‌های مالی راهکار مناسبی برای کاهش مشکل عدم تقارن اطلاعاتی است که هر دو طرف با آن روبرو هستند (آکرلوف^۴، ۱۹۷۰؛ هرت^۵، ۱۹۹۵). همانطور که عنوان شد، صورت‌های مالی اصلی‌ترین کانال‌های ارتباطی و راهبردی برای افشا اطلاعات در شرکت‌ها به شمار می‌آید. سهامداران اقلیت معمولاً برای نظارت و ایجاد انگیزه در مدیریت به گزارش سالانه تکیه می‌کنند

1. Hirshleifer and Teoh
2. De Franco et al
3. Shleifer and Vishny
4. Akerlof
5. Hart

(هیلسی و پلپو^۱، ۲۰۰۱؛ جنسن و مک‌کلینگ^۲، ۱۹۷۶). با این حال اگر صورت‌های مالی شرکت‌ها خوانایی پایینی داشته باشد سهامداران زمان و هزینه بیشتری برای پردازش اطلاعات صرف می‌کنند تا درک آنها را نسبت به اطلاعات ارزیابی شده و استخراج شده از گزارش‌های مالی بهبود دهد (جی، ژانگ و تیان^۳، ۲۰۱۶).

سهامداران خرد ممکن است دانش محدودی نسبت به صلاحیت و عملکرد مدیریت داشته باشند که منجر به تضعیف نظارت بر عملکرد مدیریت شده و اختلاف بین مدیران و سهامداران را تشدید می‌کند. سهامداران عمده می‌توانند از طریق معادلات نامتقارن منافع سهامداران اقلیت را نادیده بگیرند (جیانگ، لی و یو^۴، ۲۰۱۰). صورت‌های مالی با سطح خوانایی پایین در استخراج دقیق اطلاعات توسط سهامداران اقلیت اختلال ایجاد می‌کنند، در نتیجه توانایی آنها را در رقابت با سهامداران عمده کاهش می‌دهد. از طرفی صورت‌های مالی با خوانایی بالا انتقال اطلاعات ارزشمند به سرمایه‌گذاران بالقوه را تسهیل می‌کند، که به نوبه خود می‌تواند منجر به کاهش فشار نظارتی بر شرکت‌ها شود. بر مبنای فرضیه بازار کارا، اطلاعات و اعلامیه‌های منتشر شده با ارزش مربوط به سرعت در قیمت سهام منعکس می‌شود، که می‌تواند منجر به کاهش رفتار نامتقارن سرمایه‌گذاران و در نتیجه تخصیص بهینه منابع در بازارهای سرمایه شود. این سازوکار بازار می‌تواند رویکرد نظارتی مهمی به شمار آمده و به این ترتیب به کاهش محدودیت‌های سرمایه‌گذاران و سایر رفتارهای فرصت طلبانه مدیران کمک کند.

خوانایی ضعیف صورت‌های مالی می‌تواند علامت‌دهنده عملکرد ضعیف مدیر بوده و منجر به برکناری مدیریت و حتی تهدید از سوی رقیبان تجاری شود. مطالعات نشان می‌دهد که اگر صورت‌های مالی خوانایی پایینی داشته باشند، کیفیت پیش‌بینی تحلیلگران نیز کاهش می‌یابد و سرمایه‌گذاران وابستگی خود به گزارش‌های تحلیلی را کاهش داده و تمایل به خرید سهام شرکت‌هایی که صورت‌های مالی آنها خوانایی پایینی دارد، کاهش می‌یابد (کیو، وانگ و ژانگ^۵، ۲۰۱۷). بنابراین خوانایی ضعیف مانع انتقال موثر اطلاعات با ارزش صورت‌های مالی به بازار می‌شود و موجب ضعیف شدن بازار در برابر فشار شرکت‌های داخلی و تشدید هزینه‌های نمایندگی می‌شود. به عبارتی، صورت‌های مالی که خوانایی بیشتری دارند، در کاهش عدم تقارن اطلاعاتی که سهامداران و سرمایه‌گذاران بالقوه با آن مواجه هستند مفید بوده و می‌توانند نظارت بر شرکت‌های داخلی را بهبود ببخشند و هزینه‌های نمایندگی را کاهش دهند.

فرضیه اول: با افزایش خوانایی صورت‌های مالی، هزینه‌های نمایندگی شرکت کاهش می‌یابد.

1. Healy and Palepu
2. Jensen and Meckling
3. Ji, Zhang and Tian
4. Jiang, Lee and Yue
5. Kim, Wang and Zhang

اثر کیفیت حسابرسی بر رابطه بین خوانایی صورت‌های مالی و هزینه نمایندگی

حسابرسان مسئول اطمینان دهی نسبت به بکارگیری استانداردهای حسابداری توسط مدیران هستند. با این حال، حتی در صورت رعایت استانداردهای حسابداری، مدیران امکان انتخاب رویه‌های حسابداری (از جمله روش قیمت گذاری موجودی‌ها یا تفکیک هزینه‌های جاری از سرمایه‌ای) و انتخاب رویه‌های عملیاتی که بر گزارشگری مالی اثر گذار است (از جمله اجاره‌های عملیاتی یا سرمایه‌ای) را دارند (چن^۱ و همکاران، ۲۰۱۷). از طرفی، استانداردهای حسابداری در انجام برآوردهای حسابداری از جمله ذخیره مطالبات مشکوک الوصول، ضمانت پس از فروش و کاهش ارزش دارایی‌های نامشهود اختیار عمل را به مدیران واگذار کرده است.

حسابرسانی که از اعتبار بالایی برخوردار بوده و ریسک شکست در بازار معناداری دارند، به منظور کاهش این ریسک مدیران را ملزم به انتخاب رویه‌های حسابداری محافظه کارانه و استفاده حداکثری از استانداردهای حسابداری می‌کنند (مایرز، مایرز و عمر^۲، ۲۰۰۳). آنها همچنین در هنگام ارائه گزارش حسابرسی از استقلال بالایی برخوردار هستند زیرا از بعد اقتصادی وابستگی محدودی به هر یک از صاحبکاران دارند. در نتیجه، حسابرسان انگیزه و توانایی تغییر دیدگاه مدیران به منظور بکارگیری استانداردهای حسابداری و بهبود برآوردها در جهت کاهش ریسک حسابرسی را دارند. در این شرایط می‌توان پیش بینی نمود که تلاش مدیران در جهت بهبود دقت ارقام صورت‌های مالی ارائه شده به حسابرسان است و سایر اشتباهات و خطاهای احتمالی توسط حسابرسان کشف شده و قبل از ارائه صورت‌های مالی نهایی به سرمایه‌گذاران، اصلاح می‌گردد. حسابرسی با کیفیت بالا منجر به بهبود کیفیت گزارشگری مالی بوسیله ایجاد انگیزه در مدیران و ملزم سازی آنها به کشف اشتباهات و موارد خلاف قاعده می‌گردد (گان و میکاس^۳، ۲۰۱۸).

لی (۲۰۰۸) نشان می‌دهد که کیفیت اطلاعات منتشر شده توسط شرکت‌ها می‌تواند به دو بخش کیفیت افشا و کیفیت سود تقسیم شود. خوانایی صورت‌های مالی به کیفیت افشا وابسته است، در حالی که ارزش کیفیت افشا بستگی به کیفیت سود دارد. بنابراین، کیفیت سود در صورت‌های مالی به وسیله تأثیر خوانایی صورت‌های مالی بر هزینه‌های نمایندگی شرکت تقویت می‌شود. حسابرس مستقل یک رویکرد اصلی برای تضمین کیفیت سود در صورت‌های مالی است. حسابرسان مستقل خدمات حرفه‌ای حسابرسی را ارائه می‌دهند و موضوع گزارش‌های حسابرس، ارزیابی کیفیت سود صورت‌های مالی منتشر شده صاحبکاران می‌باشد. بسیاری از مطالعات نشان داده‌اند که کیفیت بالای حسابرسی سود با مدیریت ضعیف سود و با کیفیت بالای سود در صورت‌های مالی مرتبط است (فرانسیس و یو^۴، ۲۰۰۹). به عبارتی، با افزایش کیفیت حسابرسی، کیفیت افشای اطلاعات در گزارش‌های مالی نیز بهبود یافته و عدم تقارن اطلاعاتی بین مدیران و سهامداران را کاهش می‌دهد. در نتیجه انتظار بر این است که با کاهش تضاد منافع بین مدیران

1. Chen
2. Myers, Myers and Omer
3. Gunn and Michas
4. Francis and Yu

و سهامداران، هزینه‌های نمایندگی مرتبط نیز کاهش یابد. بنابراین، فرضیه دوم پژوهش به شرح زیر می‌باشد:

فرضیه دوم: کیفیت حسابرسی رابطه منفی بین خوانایی صورت‌های مالی و هزینه‌های نمایندگی را تشدید می‌کند.

اثر کیفیت کنترل‌های داخلی بر رابطه بین خوانایی صورت‌های مالی و هزینه‌های نمایندگی

افزون بر حسابرسی مستقل، سیستم کنترل داخلی یک سازوکار مهم دیگر برای اطمینان از کیفیت سود در صورت‌های مالی است. این راهبرد به طور فزاینده‌ای به ویژه از زمان تصویب قانون ساربینز اکسلی در ایالات متحده در سال ۲۰۰۲ مورد توجه قرار گرفته است. استانداردگذاران در زمینه استقرار و مسئولیت کنترل‌های داخلی چندین استاندارد منتشر کرده‌اند که به بهبود کنترل‌های داخلی شرکت و کنترل‌های موثر بر ارائه صورت‌های مالی کمک می‌کنند و در نتیجه آن کیفیت اطلاعات افشا شده بهبود می‌یابد. مطالعات صورت گرفته حاکی از آن است که کیفیت کنترل‌های داخلی می‌تواند مدیریت سود را کنترل و پایداری و کیفیت سود را بهبود ببخشد (دایلی، جی و مک‌وی^۱، ۲۰۰۷).

در شرایط عدم استقرار کنترل‌های داخلی قوی، به علت عدم انتشار اطلاعات متقارن، نوسان و ریسک سرمایه‌گذاری افزایش می‌یابد (هسو، نووسلوف و وانگ^۲، ۲۰۱۷). در چنین شرایطی، مدیران اقدام به تغییر زمان شناسایی اخبار بد نموده که با رویکرد رفتاری مدیران هم‌راستا می‌باشد. در نتیجه سرمایه‌گذاران با ریسک‌گزینش نادرست و هزینه فرصت مواجه می‌شوند. شناخت اثرات ناشی از ضعف در کنترل‌های داخلی، منجر به مخابره اطلاعات به سهامداران در جهت تعیین سبب بهینه سرمایه‌گذاری و گزینش درست شده و سهامداران را در کنترل رفتارهای مدیران که منجر به تشدید نوسان می‌گردد، کمک می‌کند.

نقش راهبردی کنترل‌های داخلی در کاهش هزینه‌ی اطلاعات، مبتنی بر عدم قطعیت می‌باشند. مدیران تمایل بالایی به اجرای پروژه‌های فرصت‌طلبانه و نیز به تعویق انداختن نتایج و اخبار نامساعد دارند که منجر به افزایش دامنه ریسک احتمالی به سرمایه‌گذاران می‌گردد. کنترل‌های داخلی می‌تواند به عنوان جایگزینی برای سازوکار راهبری جهت کنترل تصمیمات کوتاه مدت مدیریتی در نظر گرفته شده، و سرمایه‌گذاری غیرکارآ را محدود سازد (ژو، ونگ و تیانشی^۳، ۲۰۱۳). کنترل‌های داخلی با شناسایی و اعلام زودتر اخبار بد به هیات مدیره و سرمایه‌گذاران، امکان کنترل و ارزیابی راهکار را فراهم ساخته و منجر به بهبود عملکرد بواسطه کاهش هزینه سرمایه و افزایش سطح سرمایه‌گذاری می‌شود. شرکت با کنترل‌های داخلی با کیفیت، احتمالاً کیفیت سود بالاتری خواهد داشت. انتظار بر این است که کیفیت کنترل‌های داخلی منجر به بهبود خوانایی صورت‌های مالی شود که متاثر از کیفیت افشا است و تأثیر قابل

1. Doyle, Ge and McVay

2. Hsu, Novoselov and Wang

3. Xu, wang and Tianxi

توجهی بر کاهش هزینه‌های نمایندگی داشته باشد.

فرضیه سوم: کیفیت کنترل داخلی رابطه منفی بین خوانایی صورت‌های مالی و هزینه‌های نمایندگی را تشدید می‌کند.

پیشینه تجربی

ال، اندرسن و کراولی^۱ (۲۰۱۹) در مطالعه تأثیر فاصله زبانی و خوانایی گزارشگری مالی بر منابع خارجی سهام ۷۵ کشور فعال در بورس ایالات متحده و به روش رگرسیون خطی نشان دادند که فاصله زبانی و پیچیدگی زبانی در گزارش‌های مالی به عنوان حساسیت نسبت به پردازش اطلاعات برای سرمایه‌گذاران خارجی عمل می‌کند، در بازار ایالات متحده سرمایه‌گذاران خارجی باید بیشترین توانایی، منابع و انگیزه را برای غلبه بر مسائل ترجمه زبان و خوانایی داشته باشند. و هنگام مواجهه با فاصله زبانی و مشکلات خوانایی از گزارشگری مالی استفاده بیشتری می‌کنند. ابرنسی^۲ و همکاران (۲۰۱۹) در بررسی خوانایی پاورقی صورت‌های مالی و نتایج حسابرسی در طی سال‌های ۱۹۹۹ تا ۲۰۱۰ و به روش رگرسیون خطی دریافتند که شرکتهایی که پاورقی‌های آنها کمتر خوانده می‌شوند دارای تأخیر در گزارش حسابرسی هستند، هزینه‌های حسابرسی بالاتری را متحمل می‌شوند و احتمالاً اظهارنظر تعدیل شده دریافت می‌کنند. آنها همچنین نشان دادند که قابلیت خوانایی پاورقی‌ها احتمال سوءاستفاده‌های مالی و دعاوی حقوقی مربوط به نتایج حسابرسی در آینده مرتبط است.

لیم، چالمرز و هانلون^۳ (۲۰۱۸) با بررسی ارتباط بین استراتژی‌های تجاری و خوانایی صورت‌های مالی برای نمونه‌ای متشکل از ۲۴۸۱۷ سال - شرکت در بازار سرمایه استرالیا مورد بررسی قرار دادند و برای سنجش میزان خوانایی صورت‌های مالی از دو شاخص فوگ و شاخص طول متن استفاده کردند و به این نتیجه دست یافتند شرکت‌هایی که به دنبال یک استراتژی نوآورانه هستند نسبت به شرکت‌های دارای استراتژی کارآمد، خوانایی صورت‌های مالی کمتری دارند. همچنین، مدیران جسور اقدام به افشای عدم اطمینان‌ها و نکات منفی در گزارش‌های مالی می‌کنند و این در حالی است که مدیران محافظه‌کار بیشتر تمایل به افشای دعاوی حقوقی و مسایل قانونی دارند.

صالحی و همکاران (۱۳۹۹) با بررسی پاسخ حسابرسان به خوانایی صورت‌های مالی نشان می‌دهند که بین تأخیرهای گزارش حسابرسی و خوانایی صورتهای مالی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. علاوه بر این، همچنین مشخص شده است که خوانایی صورت‌های مالی با هزینه حسابرسی همراه است. سرانجام، مشاهدات نشان داد که ارتباط بین تأخیر گزارش حسابرسی و خوانایی صورت‌های مالی قوی است.

عبدی و همکاران (۱۳۹۹) در بررسی تأثیر خوانایی گزارش سالانه بر اندازه‌گیری ریسک

1. Allee, Anderson, Crawley

2. Abernathy

3. Lim, Chalmers and Hanlon

حسابرسی نشان می‌دهند که در شرکت‌هایی که خوانایی گزارشگری مالی آنها پایین‌تر است، هزینه‌های حسابرسی بیشتر، تأخیر در گزارش حسابرسی بیشتر و احتمال بیشتری وجود دارد که نظر تعدیل شده دریافت کنند. این نتایج نشان می‌دهند که در شرکت‌هایی که خوانایی گزارشگری مالی آنها کمتر است حساب‌برسان با ریسک حسابرسی بیشتری روبرو می‌شوند و آنها باید رسیدگی‌های بیشتری انجام دهند.

نوری‌فر و منصورفر (۱۳۹۹) در مطالعه نقش توزیع وجه نقد به سهامداران بر رابطه بین هزینه نمایندگی و محافظه کاری مشروط دریافتند که بین هزینه نمایندگی و تقاضا برای محافظه کاری مشروط رابطه مثبت و معناداری وجود دارد؛ رابطه بین توزیع وجه نقد و محافظه کاری مشروط معنادار نیست و نقش توزیع وجه نقد بر رابطه بین هزینه نمایندگی و محافظه کاری مشروط مثبت و معنی‌دار است. پرداخت بیشتر سود سهام باعث ایجاد تضاد منافع بین سهامداران و اعتباردهندگان می‌شود، از این رو در چنین شرایطی تقاضا برای محافظه کاری هم از سوی اعتباردهندگان و هم سهامداران بیش از پیش، افزایش می‌یابد و انتظار می‌رود محافظه کاری حسابداری بتواند انگیزه‌هایی را برای تصمیمات سرمایه‌گذاری کارا، به وجود آورده و نظارت بر تصمیمات سرمایه‌گذاری مدیران را تسهیل نماید و در نهایت منجر به کاهش مشکلات نمایندگی گردد. از این رو شرکت‌های با مازاد وجه نقد در سطح بالا، سطح محافظه کاری بالاتری نیز برخوردار می‌باشند.

نمازی و جعفری (۱۳۹۹) در بررسی تأثیر تعدیل‌کنندگی هزینه نمایندگی بر رابطه بین مسئولیت اجتماعی شرکت و چسبندگی هزینه در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران نشان دادند که یافته‌های پژوهش حاکی از تأثیر مستقیم مسئولیت اجتماعی شرکت بر چسبندگی هزینه‌ها است. افزون بر این، نتایج نشان‌دهنده تأثیر هزینه نمایندگی بر چسبندگی هزینه‌ها است. در شرکت‌های بورسی، مسئولیت اجتماعی شرکتی بر چسبندگی هزینه‌ها تأثیر مستقیم دارد. به این معنی که شرکت‌هایی که رتبه بالاتری در مسئولیت اجتماعی دارند، شدت چسبندگی هزینه‌های عملیاتی آنها بیش‌تر از شرکت‌هایی است که رتبه مشارکت پایین‌تری در مسئولیت‌های اجتماعی دارند. هم‌چنین، هزینه نمایندگی بر شدت رابطه بین مسئولیت اجتماعی شرکت و چسبندگی هزینه‌ها تأثیر دارد و بر طبق آزمون والد، شدت رابطه را کاهش می‌دهد.

حصارزاده، بذرافشان و رجبعلی‌زاده (۱۳۹۸) در بررسی خوانایی گزارشگری مالی: انتخاب‌های مدیریتی در مقابل اصول شرکت دریافتند که قابلیت خوانایی در درجه اول نتیجه اصول اساسی شرکت است و نه انتخاب‌های مدیریتی. علاوه بر این، خوانایی اختیاری اثر عدم اطمینان ضعیف‌تری نسبت به از خوانایی ذاتی دارد.

صفری گرابلی و رضایی پیتهنویی (۱۳۹۸) در مطالعه استراتژی تجاری و خوانایی صورت‌های مالی دریافتند، شرکت‌هایی که دارای استراتژی‌های تهاجمی هستند، خوانایی صورت‌های مالی آنها در مقایسه با شرکت‌های دارای استراتژی دفاعی کمتر است. علاوه بر این، نتایج نشان داد که استفاده از گزینه‌های جایگزین برای اندازه‌گیری قابلیت خوانایی گزارشگری مالی و استراتژی

کسب و کار بر نتایج اصلی مطالعه تأثیر نمی‌گذارد.

روش پژوهش

تحقیق حاضر از نوع کمی و به سبب آنکه مفاهیم مورد تحقیق به صورت عینی در دنیای خارجی وجود دارد، در گروه تحقیقات اثبات‌گرایی است و واقعیت موضوع و محقق کاملاً مستقل از یکدیگر می‌باشند. روش‌شناسی غالب این گونه تحقیقات استفاده از روش‌های آماری متعدد است. از آنجا که روش این تحقیق مبتنی بر توصیف روابط واقعی میان داده‌های موجود است (توصیف آنچه هست) که در قالب مدل بیان می‌گردد، تحقیق در زمره تحقیقات توصیفی به شمار می‌رود. مدل‌سازی، فرایند فرموله‌سازی روابط در دنیای واقعی است. از این رو در این تحقیق نخست جنبه‌های واقعی روابط شناخته شده و سپس مدل بر مبنای فرضیات و روابط مربوطه طراحی شده است. فرایند مدل‌سازی در این تحقیق، مبتنی بر روش علمی و در قالب منطق نظری است.

جامعه‌ی آماری مورد مطالعه‌ی این پژوهش، کلیه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بین سال‌های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۶ است. برای انتخاب نمونه، از بین کلیه شرکت‌های موجود، شرکت‌هایی که واجد هر یک از شرایط زیر نبوده‌اند، حذف شده و در نهایت شرکت‌های باقی مانده برای انجام آزمون انتخاب شده‌اند:

- ۱- به منظور همگن شدن نمونه‌ی آماری در سال‌های مورد بررسی، شرکت‌ها پیش از سال ۱۳۸۸ در بورس اوراق بهادار تهران پذیرفته شده باشند.
  - ۲- به لحاظ افزایش قابلیت مقایسه، دوره‌ی مالی شرکت‌ها منتهی به پایان اسفند ماه باشد.
  - ۳- نمونه آماری شامل شرکت‌های واسطه‌گری مالی، سرمایه‌گذاری، لیزینگ، بانک‌ها و شرکت‌های بیمه نمی‌شود.
  - ۴- شرکت‌ها طی قلمرو زمانی این پژوهش تغییر فعالیت یا تغییر دوره‌ی مالی نداده باشند.
  - ۵- داده‌های مورد نظر شرکت‌ها در دسترس باشد.
- در نهایت شرکت‌های مورد بررسی در این پژوهش، شامل ۱۲۰ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بوده است. به ترتیبی که از بین کلیه شرکت‌های بورسی ۱۵۹ شرکت به علت عدم تطابق پایان سال مالی، ۶۳ شرکت به علت فعالیت در صنعت واسطه‌گری و سرمایه‌گذاری و ۱۴۴ شرکت نیز به علت عدم دسترسی به اطلاعات کامل طی دوره زمانی پژوهش حذف گردید.

الگوی پژوهش

این پژوهش به دنبال بررسی تأثیر خوانایی صورت‌های مالی بر هزینه‌های نمایندگی با توجه به اثر تعاملی کیفیت حسابداری و کیفیت کنترل‌های داخلی با توجه به الگوهای ارائه شده توسط لو، لی و چن (۲۰۱۸) است. بدین منظور از الگوهای زیر برای بررسی فرضیه‌ها استفاده شده است.

الگوی (۱) جهت بررسی فرضیه اول

$$\begin{aligned} Agency\ cost_{it+1} &= \alpha_0 + \alpha_1 Readability_{it} + \alpha_2 INST_{it} + \alpha_3 Size_{it} + \alpha_4 Tangible_{it} + \alpha_5 Growth_{it} \\ &+ \alpha_6 Blocks_{it} + \alpha_7 Bsize_{it} + \alpha_8 Indboard_{it} + \alpha_9 MGO_{it} + \alpha_{10} LEV_{it} \\ &+ \alpha_{11} RETVOL_{it} + \varepsilon \end{aligned}$$

الگوی (۲) جهت بررسی فرضیه دوم

$$\begin{aligned} Agency\ cost_{it+1} &= \alpha_0 + \alpha_1 Readability_{it} + \alpha_2 Big_{it} + \alpha_3 Big * Readability_{it} + \alpha_4 INST_{it} + \alpha_5 Size_{it} \\ &+ \alpha_6 Tangible_{it} + \alpha_7 Growth_{it} + \alpha_8 Blocks_{it} + \alpha_9 Bsize_{it} + \alpha_{10} Indboard_{it} \\ &+ \alpha_{11} MGO_{it} + \alpha_{12} LEV_{it} + \alpha_{13} RetVOL_{it} + \varepsilon \end{aligned}$$

الگوی (۳) جهت بررسی فرضیه سوم

$$\begin{aligned} Agency\ cost_{it+1} &= \alpha_0 + \alpha_1 Readability_{it} + \alpha_2 Internal_{it} + \alpha_3 Internal * Readability_{it} + \alpha_4 INST_{it} \\ &+ \alpha_5 Size_{it} + \alpha_6 Tangible_{it} + \alpha_7 Growth_{it} + \alpha_8 Blocks_{it} + \alpha_9 Bsize_{it} \\ &+ \alpha_{10} Indboard_{it} + \alpha_{11} MGO_{it} + \alpha_{12} LEV_{it} + \alpha_{13} RetVOL_{it} + \varepsilon \end{aligned}$$

در الگوهای مذکور:

Agency cost هزینه نمایندگی؛ *Readability* خوانایی صورت‌های مالی؛ *Big* اندازه موسسه حسابرسی؛ *Internal* کیفیت کنترل‌های داخلی؛ *INST* مالکیت نهادی؛ *Size* اندازه شرکت؛ *Tangible* دارایی‌های ثابت؛ *LEV* اهرم مالی؛ *Growth* رشد شرکت؛ *Blocks* سهامدار عمده؛ *RETVOL* نوسان بازده؛ *Bsize* اندازه هیات مدیره؛ *MGO* مالکیت مدیریت و *Indboard* استقلال هیات مدیره را نشان می‌دهد.

متغیرهای این پژوهش شامل دو دسته متغیرهای وابسته و مستقل به شرح زیر می‌باشد:

متغیر وابسته

هزینه نمایندگی (*Agency cost*): نسبت هزینه‌های عملیاتی به فروش سالانه معیاری از افراط‌گرایی مدیریت در انجام مخارج اختیاری است. این نسبت چگونگی کنترل هزینه‌های عملیاتی شرکت توسط مدیران را اندازه‌گیری می‌کند و به عنوان معیار مستقیم هزینه‌های نمایندگی به کار می‌رود، هر چه نسبت هزینه‌های عملیاتی به فروش سالانه بالاتر باشد بیانگر آن است که میزان کنترل هزینه‌های عملیاتی توسط مدیریت شرکت کمتر بوده است و در واقع هزینه‌های نمایندگی بالاتر بوده است (آنگ، کول و لین، ۲۰۰۰).

متغیرهای مستقل

خوانایی صورت‌های مالی (Readability): برای اندازه‌گیری این متغیر مطابق با پژوهش دی‌فرانکو و همکاران (۲۰۱۵) از شاخص فوگ که روایی و اعتبار آن برای سنجش خوانایی متون فارسی توسط برخی محققان داخلی از جمله سرهنگی، ابراهیمی و اله‌یاری ابهری (۱۳۹۳)، صفری گرایلی، رضایی پسته نوبی و نوروزی (۱۳۹۶) مورد تایید قرار گرفته است، استفاده شده است. شاخص فوگ تابعی از دو متغیر طول جمله (برحسب کلمات) و کلمات پیچیده (تعداد کلمات با سه یا چند بخش) است که به صورت زیر محاسبه می‌شود:

شاخص فوگ = $0.4 \times (\text{تعداد کلمات پیچیده} + \text{میانگین تعداد کلمات در هر جمله})$

از آنجا که همه سرمایه‌گذاران قادر به فهم سریع گزارشات پیچیده شرکت‌ها نیستند، لذا خوانایی صورت‌های مالی به افزایش فهم اعداد و ارقام ارایه شده در متن صورت‌های و گزارش‌های مالی کمک می‌کند.

کیفیت حسابرسی (Big): در این پژوهش به منظور بررسی کیفیت حسابرسی از معیار اندازه موسسه حسابرسی استفاده شده است و متغیری مجازی است که اگر حسابرسان سازمان حسابرسی و یا یکی از موسسات رتبه الف بر اساس طبقه‌بندی انجمن حسابداران رسمی باشد عدد یک و در غیر این صورت صفر می‌پذیرد. کیفیت حسابرسی بیانگر تلاش‌های حسابرسی در جهت شفافیت در گزارش‌های مالی بوده که منجر به بهبود فرآیند تصمیم‌گیری و کاهش مخاطرات مربوطه است. کیفیت حسابرسی با کنترل شفافیت گزارشگری مالی منجر به کاهش تضاد نمایندگی بین مدیریت و مالکیت می‌گردد.

کیفیت کنترل‌های داخلی (Internal): متغیری مجازی است که اگر شرکت در سال مورد رسیدگی دارای ضعف کنترل‌های داخلی بر مبنای گزارش حسابرسان مستقل (به علت عدم وجود دستورالعمل صدور گزارش کنترل‌های داخلی در سال‌های پیشین) یا گزارش کنترل‌های داخلی باشد عدد صفر و در غیر اینصورت یک می‌پذیرد (چن و کانگ، ۲۰۱۸). کیفیت کنترل‌های داخلی بیانگر بهبود و استقرار راهبردهای کنترلی درون سازمانی است که در جهت کنترل رفتارهای فرصت طلبانه مدیران و کارکنان مورد استفاده قرار می‌گیرد.

متغیرهای کنترلی

در این پژوهش متغیرهای کنترلی بر اساس تحقیقات پیشین از جمله دایل، جی و مک‌وی (۲۰۰۷)، حیدری، قادری و رسولی (۱۳۹۵) و افلاطونی و نعمتی (۱۳۹۷) تعیین و در الگوهای تحقیق لحاظ شده است.

اندازه شرکت (Size): برابر با لگاریتم طبیعی مجموع دارایی‌های شرکت می‌باشد.

اهرم مالی (LEV): برابر با نسبت مجموع بدهی‌ها به مجموع دارایی‌های شرکت می‌باشد.

انحراف معیار بازده (RetVOL): برابر با انحراف معیار ۳ ساله بازده سالانه شرکت می‌باشد. نسبت دارایی‌های ثابت (Tangible): برابر با نسبت دارایی‌های ثابت به مجموع دارایی‌های شرکت می‌باشد.

رشد شرکت (Growth): برابر با نسبت تغییرات فروش سال جاری و سال قبل به مجموع فروش سال قبل است.

سهامداران عمده (Blocks): مجموع درصد مالکیت سهامدارانی که بیش از ۱۰ درصد سهام شرکت را در اختیار دارند.

اندازه هیئت مدیره (Bsize): برابر با تعداد اعضای هیئت مدیره می‌باشد.

استقلال هیئت مدیره (Indboard): برابر با نسبت تعداد اعضای غیرموظف هیات مدیره به کل اعضای هیات مدیره است.

مالکیت نهادی (INST): میزان مالکیت نهادی، از مجموع سهام در اختیار بانک‌ها و بیمه‌ها، هلدینگ‌ها، شرکت‌های سرمایه‌گذاری، صندوق‌های بازنشستگی، نهادهای دولتی و شرکت‌های دولتی بر کل سهام منتشره شرکت بدست می‌آید.

مالکیت مدیریتی (MGO): مالکیت مدیریت که از تقسیم سهام نگهداری شده توسط هیئت مدیره بر کل سهام شرکت در هر دوره بدست می‌آید.

یافته‌های پژوهش

آمار توصیفی

برای ارزیابی یک نمای کلی از خصوصیات مهم متغیرهای محاسبه شده، در جدول زیر برخی از آمارهای توصیفی این متغیرها، شامل میانگین، میانه، انحراف معیار، حداقل و اکثر مشاهدات ارائه شده است.

جدول ۱: آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیرها	میانگین	میانه	انحراف معیار	حداکثر	حداقل
هزینه نمایندگی	۰/۰۷۳۲	۰/۰۶۴۳	۰/۰۵۱۳	۰/۵۴۰۰	۰/۰۰۴۹
خوانایی صورت‌های مالی	۱۸/۵۵۷۹	۱۸/۵۳۶۰	۰/۷۲۷۶	۲۰/۹۶۴۱	۹/۰۵۹۹
کیفیت کنترل‌های داخلی	۰/۳۸۱۶	۰/۰۰۰۰	۰/۴۸۶۰	۱/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰
کیفیت حسابرسی	۰/۶۴۱۰	۰/۰۰۰۰	۰/۲۵۱۵	۱/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰
مالکیت نهادی	۰/۷۲۱۶	۰/۸۱۶۰	۰/۲۶۳۸	۰/۹۹۰۰	۰/۰۱۰۰
مالکیت مدیریت	۰/۶۶۶۲	۰/۶۹۲۹	۰/۲۰۵۴	۰/۹۹۰۰	۰/۰۱۰۰
اندازه شرکت	۵/۸۹۰۳	۵/۸۴۸۹	۰/۶۴۰۱	۸/۵۲۰۰	۴/۲۶۵۴

متغیرها	میانگین	میانه	انحراف معیار	حداکثر	حداقل
رشد شرکت	۰/۱۰۸۸	۰/۱۰۵۶	۰/۲۷۴۶	۰/۹۷۵۷	-۰/۹۴۸۷
اندازه هیات مدیره	۵/۲۶۰۰	۵/۰۰۰۰	۰/۶۶۳۸	۷/۰۰۰۰	۵/۰۰۰۰
استقلال هیات مدیره	۰/۶۷۴۸	۰/۶۰۰۰	۰/۱۴۱۲	۱/۰۰۰۰	۰/۴۰۰۰
سهامدار عمده	۰/۷۶۹۵	۰/۷۹۹۳	۰/۱۵۳۷	۰/۹۹۹۸	۰/۱۰۹۵۰
دارایی ثابت	۰/۳۷۰۱	۰/۳۲۲۸	۰/۲۱۵۳	۰/۹۳۳۴	۰/۰۲۲۹
اهرم مالی	۰/۶۴۹۰	۰/۶۵۰۴	۰/۲۰۴۱	۱/۳۶۵۹	۰/۰۹۶۴
نوسان بازده	۰/۳۶۱۷	۰/۳۰۶۶	۰/۲۲۷۵	۰/۹۸۰۰	۰/۰۰۶۶

منبع: یافته‌های پژوهش

میانگین هزینه‌های نمایندگی برابر با ۰/۰۷۳۲ بوده که بیانگر کنترل نسبی هزینه‌های عملیاتی توسط مدیریت در شرکت‌های مورد مطالعه است. میانگین متغیر خوانایی صورت‌های مالی برابر با ۱۸/۵۵۷۹ بوده که نشان دهنده ابهام در اطلاعات افشا شده توسط شرکت‌ها و بیان مطالب بصورت کلی و غیرشفاف است. میانگین کیفیت کنترل‌های داخلی برابر با ۰/۳۸۱۶ بوده که بیانگر بالا بودن نسبی ضعف‌های کنترلی در بین شرکت‌های مورد مطالعه است. میانگین اندازه موسسه حسابرسی بیانگر استفاده از خدمات حسابرسی سازمان حسابرسی در بین بیش از ۲۳ درصد شرکت‌های مورد بررسی است. ساختار مالکیتی شرکت شامل ۰/۷۲ سهامداران مطلع است که بخش عمده‌ای از اعضای هیات مدیره (۰/۶۶) را تشکیل می‌دهند. ارزش میانگین اندازه شرکت ۵/۸۹۰۳ و نسبت دارایی ثابت ۰/۳۷۰۱ می‌باشد. به عبارتی، بخش محدودی از دارایی‌های شرکت‌ها ثابت می‌باشند که بیانگر کمتر بودن سرمایه‌گذاری بلندمدت است. میانگین اهرم مالی و نوسان بازده به ترتیب برابر با ۰/۶۴۹۰ و ۰/۳۶۱۷ می‌باشد که نشان می‌دهد بخش عمده‌ای از مصارف شرکت از محل بدهی‌ها تأمین مالی شده است. ارزش میانگین تعداد و استقلال اعضای هیات مدیره به ترتیب برابر با ۵/۲۶۰ و ۰/۶۷۴۸ است که بیانگر نسبت بالاتر اعضای غیرموظف در ساختار هیات مدیره شرکت‌ها می‌باشد. ارزش میانگین ۰/۱۰۸۸ برای رشد شرکت نشان دهنده روند افزایشی درآمدها برای شرکت‌ها مورد مطالعه است.

آمار استنباطی

قبل از برآزش مدل‌ها لازم است تا آزمون F لیمر به منظور بررسی استفاده از روش داده‌های تابلویی با اثرات ثابت در مقابل روش داده‌های ترکیبی برای مدل بالا انجام شود. نتایج حاصل از آزمون F لیمر برای مدل تحقیق با توجه به آماره و سطح خطای آزمون F لیمر و رد فرضیه‌ی H_0 برای مدل‌های تحقیق، لازم است برای انتخاب از بین مدل داده‌های تابلویی با اثرات ثابت یا داده‌های تابلویی با اثرات تصادفی، آزمون هاسمن نیز انجام شود. که نتایج حاکی از رد نشدن

فرضیه‌ی H_0 برای مدل تحقیق بوده، در نتیجه مدل داده‌های تابلویی با اثرات ثابت ارجح است. بنابراین، برای تخمین مدل تحقیق از روش داده‌های تابلویی با اثرات ثابت استفاده شده است. در پژوهش حاضر، از آزمون وولدریج جهت تشخیص خود همبستگی مدل استفاده شده است. مقدار آماره‌ی آزمون در هر دو مدل بزرگتر از ۵ درصد بوده و استقلال جمله‌ی خطای مدل می‌تواند پذیرفته شود. علاوه بر این، از آزمون فیشر جهت بررسی معناداری کل مدل استفاده شده است. همچنین، نتایج آزمون مانایی نشان داد که تمامی متغیرها در سطح خطای ۵ درصد مانا هستند. جدول (۴) نتایج حاصل از برآورد مدل‌های تحقیق را نشان می‌دهد.

جدول ۵: نتایج حاصل از برآورد الگوی ۱ پژوهش

متغیر	ضریب	آماره‌ی t	سطح خطا
خوانایی صورت‌های مالی	-۱/۰۰۲۴	-۲/۱۱۷۴	۰/۰۳۴۶
مالکیت نهادی	۰/۰۰۲۸	۱/۰۸۱۷	۰/۲۷۹۷
مالکیت مدیریت	-۰/۰۰۲۷	-۰/۶۷۳۰	۰/۵۰۱۱
اندازه شرکت	-۰/۰۱۲۳	-۳/۷۱۶۰	۰/۰۰۰۲
رشد شرکت	-۰/۲۰۰۶	-۲/۱۱۸۸	۰/۰۳۴۴
اندازه هیات مدیره	-۰/۰۰۱۱	-۱/۰۳۵۲	۰/۳۰۰۹
استقلال هیات مدیره	۰/۰۰۲۴	۰/۴۳۷۰	۰/۶۶۲۲
سهامدار عمده	-۰/۰۰۱۵	-۰/۲۸۵۶	۰/۷۷۵۲
دارایی ثابت	-۰/۲۰۰۴	-۲/۱۱۷۲	۰/۰۳۴۶
اهرم مالی	۰/۰۰۴۴	۰/۸۹۱۹	۰/۳۷۲۷
نوسان بازده	۰/۰۰۴۲	۱/۳۳۹۸	۰/۱۸۰۷
جز ثابت	-۰/۱۷۶۲	-۲/۱۱۵۷	۰/۰۳۴۷
آزمون چاو		۴/۸۲۸۲	۰/۰۰۰۰
آزمون هاسمن		۶/۵۹۱۴	۰/۰۰۰۰
ضریب تعیین	۰/۶۶۸۴		
ضریب تعیین تعدیل شده	۰/۶۶۳۰		
آماره‌ی دورین- واتسون	۲/۱۴۲۰		
آماره وولدریج	۰/۴۸۲۴ (۰/۳۹۸۰)		
آزمون والد	۰/۷۷۴۱ (۰/۱۸۰۶)		
آماره F	۱۲۵/۶۵۰۱		
احتمال آماره F	۰/۰۰۰۰		

بر اساس الگوی (۱)، فرضیه اول پژوهش مبنی بر این که با افزایش خوانایی صورت‌های مالی، هزینه‌های نمایندگی شرکت کاهش می‌یابد، رد نشده است. با توجه به فرضیه اول، انتظار بر این بود که B1 منفی باشد. نتایج الگوی ۱ در جدول فوق نشان‌دهنده‌ی این است که افزایش خوانایی صورت‌های مالی منجر به کاهش هزینه‌های نمایندگی شرکت می‌شود. نتایج حاصل از بررسی فرضیه‌های دوم و سوم پژوهش به شرح زیر می‌باشد:

جدول ۶: نتایج حاصل از برآورد الگوی ۲ و ۳ پژوهش

متغیر	کیفیت حساسی		کیفیت کنترل‌های داخلی	
	ضریب	آماره t	احتمال	ضریب
خوانایی صورت‌های مالی (RE)	-۰/۹۱۰۲	-۱/۱۶۱۷	۰/۳۰۲۹	-۰/۷۲۲۱
کیفیت حساسی (Big)	-۰/۰۸۵۷	-۳/۶۲۱۶	۰/۰۰۰۰	-
RE*Big	-۰/۱۵۲۴	-۲/۱۸۳۴	۰/۰۲۹۱	-
کیفیت کنترل‌های داخلی (IC)	-	-	-	-۰/۰۲۷۲
RE*IC	-	-	-	۰/۰۰۱۴
مالکیت نهادی	-۰/۰۱۲۵	-۱/۵۰۱۸	۰/۱۶۰۸	-۰/۰۰۵۱
مالکیت مدیریت	۰/۰۰۷۶	۱/۷۷۲۵	۰/۰۶۲۱	۰/۰۰۷۵
اندازه شرکت	-۰/۰۰۲۵	-۰/۶۱۲۰	۰/۵۴۲۳	-۰/۰۰۵۵
رشد شرکت	-۰/۱۲۷۱	-۰/۵۹۴۱	۰/۵۶۹۷	-۰/۱۴۶۹
اندازه هیات مدیره	-۰/۰۰۱۹	-۰/۴۷۲۵	۰/۶۰۰۳	-۰/۰۰۰۵
استقلال هیات مدیره	۰/۰۰۲۶	۱/۰۰۱۳	۰/۳۰۷۶	۰/۰۱۱۵
سهم‌دار عمده	۰/۰۱۲۱	۴/۰۲۴	۰/۰۰۰۰	۰/۰۱۵۱
دارایی ثابت	-۰/۱۲۱۹	-۰/۵۰۱۵	۰/۶۱۳۸	-۰/۱۶۴۲
اهرم مالی	۰/۰۲۳۳	۱/۶۰۱۷	۰/۱۲۵۴	۰/۰۲۰۹
نوسان بازده	-۰/۰۰۱۲	-۰/۰۶۲۱	۰/۹۵۰۲	-۰/۰۰۰۴
جز ثابت	-۰/۱۴۲۵	-۰/۶۵۳۷	۰/۴۹۷۲	-۰/۱۹۴۶
آزمون چاو	-	۵/۱۲۵۴	۰/۰۰۰۰	۴/۳۲۱۵
آزمون هاسمن	-	۶/۳۹۱۷	۰/۰۰۰۰	۶/۳۶۴۰
ضریب تعیین	۰/۶۱۱۶	-	-	۰/۶۲۵۸
ضریب تعیین تعدیل شده	۰/۵۵۲۱	-	-	۰/۵۶۲۸
آماره‌ی دوربین- واتسون	۱/۸۶۱۰	-	-	۱/۹۹۷۵
آماره وولدریچ	۰/۵۰۰۹	(۰/۴۴۷۷)	-	(۰/۵۳۱۹) ۰/۳۳۲۴
آزمون والد	۰/۸۷۱۹	(۰/۲۱۶۹)	-	(۰/۳۰۸۶) ۰/۶۰۳۱
F آماره‌ی	۹/۸۶۱۷	-	-	۹/۹۳۴۴
F احتمال آماره‌ی	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰	-	-

فرضیه دوم پژوهش بیان می‌کند که کیفیت حسابرسی رابطه منفی بین خوانایی صورت‌های مالی و هزینه‌های نمایندگی را تشدید می‌کند. با استفاده از الگوی (۲) پیش‌بینی می‌شود که ضریب B3 منفی باشد. همان‌طور که در جدول فوق مشاهده می‌شود کیفیت حسابرسی اثر معناداری بر تعامل مشترک خوانایی صورت‌های مالی و هزینه‌های نمایندگی دارد. بنابراین، فرضیه دوم پژوهش نیز رد نشده است.

فرضیه سوم پژوهش بیان می‌کند که کیفیت کنترل‌های داخلی رابطه منفی بین خوانایی صورت‌های مالی و هزینه‌های نمایندگی را تشدید می‌کند. با استفاده از الگوی (۳) پیش‌بینی می‌شود که ضریب B3 منفی باشد. همان‌طور که در جدول فوق مشاهده می‌شود کیفیت کنترل‌های داخلی اثر معناداری بر تعامل مشترک خوانایی صورت‌های مالی و هزینه‌های نمایندگی ندارد. بنابراین، فرضیه سوم پژوهش رد شده است.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

در این پژوهش، نقش کیفیت حسابرسی و کیفیت کنترل‌های داخلی در تغییر ارتباط بین خوانایی صورت‌های مالی و هزینه‌های نمایندگی، مورد مطالعه قرار گرفته است.

فرضیه اول پژوهش مبنی بر این که خوانایی صورت‌های مالی منجر به تغییر در هزینه‌های نمایندگی می‌شود، رد نشده است. نتایج حاصل از این فرضیه مشابه نتایج پژوهش لو، لی و چن (۲۰۱۸) می‌باشد. با توجه به کیفیت و خصوصیات کیفی انتشار اطلاعات مربوط به وضعیت شرکت، ارزش اطلاعات صورت‌های مالی تنها مربوط به زمانی است که سهامداران از آنها برای تصمیم‌گیری در سرمایه‌گذاری استفاده کنند. به عبارتی، صورت‌های مالی می‌تواند به کاهش هزینه‌های نمایندگی کمک کند. سرمایه‌گذاران اقلیت و سرمایه‌گذاران نهادی معمولاً اطلاعات مرتبط با اهداف شرکت را به دست می‌آورند. صورت‌های مالی با سطح خوانایی بالا به شفافیت اطلاعات شرکت‌ها کمک کرده و میزان عدم تقارن اطلاعاتی که سرمایه‌گذاران و سایر ذینفعان در ارزیابی عملکرد شرکت با آن مواجه هستند را کاهش می‌دهد و آنها را قادر می‌سازد که ارزش‌گذاری دقیق‌تری از شرکت داشته و بر رفتارهای فرصت طلبانه مدیریت نظارت داشته باشند. فرضیه دوم پژوهش مبنی بر این که کیفیت حسابرسی اثر معناداری بر تعامل مشترک خوانایی صورت‌های مالی و هزینه‌های نمایندگی دارد، رد نشده است. نتایج نشان می‌دهد انتصاب موسسات بزرگ حسابرسی، نگرانی‌های کیفیت را برای بخش عمده‌ای از سرمایه‌گذاران کاهش داده و انگیزه‌هایی مدیران برای ارائه اطلاعات مبهم و افشای ناقص کاهش می‌یابد. نتایج حاصل از این فرضیه با پژوهش‌های لی (۲۰۰۸) تطابق دارد. کیفیت حسابرسی منجر به تغییر کیفیت افشا شده و انگیزه‌های سرمایه‌گذاران برای جستجوی اطلاعات خصوصی را از طریق کاهش منافع مورد انتظار از کسب اطلاعات خصوصی کاهش می‌دهد.

فرضیه سوم پژوهش مبنی بر این که کیفیت کنترل‌های داخلی اثر معناداری بر تعامل مشترک خوانایی صورت‌های مالی و هزینه‌های نمایندگی دارد، رد شده است. نتایج حاصل از این

فرضیه با پژوهش‌های دایل، جی و مکوی (۲۰۰۷) تطابق ندارد. اعتقاد بر این است که مدیران به منظور توسعه رفتارهای فرصت‌طلبانه در شرکت‌ها، اقدام به کاهش کیفیت افشا نموده تا از این طریق بتوانند مخابره اطلاعات منفی را پنهان سازند و از طرفی، با کاهش کیفیت کنترل‌های داخلی، ریسک کشف اطلاعات حسابداری و تصمیم‌گیری‌های غیرکارآ را کاهش دهند. در توجیه عدم تایید این فرضیه می‌توان ابراز داشت با توجه به اینکه بخش عمده‌ای از کنترل‌های داخلی توسط مدیران استقرار یافته و تحت کنترل آنها می‌باشد بنابراین، ممکن است کنترل‌های داخلی اثربخشی لازم برای کاهش ابهام در اطلاعات افشا شده را نداشته باشد. اگر چه توافق نظر زیادی میان استانداردها در مورد افشا ساده وجود دارد اما مشکل خوانایی صورتهای مالی شرکت‌ها در حال وخیم‌تر شدن است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که بهبود خوانایی صورتهای مالی می‌تواند به سرمایه‌گذاران در ارزیابی و نظارت بر شرکت‌ها کمک کند.

بر اساس یافته‌های پژوهش حاضر، به سازمان بورس و اوراق بهادار تهران پیشنهاد می‌شود که با ایجاد و بهبود راه‌کارهایی جهت افزایش خوانایی صورتهای مالی واحدهای تجاری، در راستای محدود ساختن عدم تقارن اطلاعاتی و کاهش تضاد منافع بین مدیران و ذینفعان گام برداشته و نظارت بیشتری بر گزارش‌های مالی شرکت‌ها داشته باشند. همچنین، به سرمایه‌گذاران و تحلیل‌گران مالی نیز پیشنهاد می‌شود تا در تجزیه و تحلیل اطلاعات، رابطه بین خوانایی صورتهای مالی و هزینه‌های نمایندگی را در مدل‌های تصمیم‌گیری خود مدنظر قرار دهند و توجه داشته باشند که احتمال بروز رفتارهای فرصت‌طلبانه مدیریت در جهت پنهان کردن مخابره اطلاعات منفی در شرکت‌هایی که گزارش‌های مالی مبهم و بی‌کیفیت دارند، بیشتر است. همچنین، به سرمایه‌گذاران و تحلیل‌گران پیشنهاد می‌شود که در تجزیه و تحلیل اطلاعات، به موسسات حسابرسی شرکت‌ها توجه داشته باشند، زیرا شرکت‌هایی که توسط سازمان‌های بزرگ حسابرسی می‌شوند از کیفیت حسابرسی بالایی برخوردارند و این امر منجر به کاهش نگرانی سرمایه‌گذاران در ارتباط با کیفیت صورتهای مالی شرکت‌ها می‌شود. استانداردها نیز باید افشا ساده و همچنین یکپارچگی بین خوانایی اطلاعات افشا شده و سیستم اطلاع‌رسانی شرکت را مورد توجه قرار دهند. در فرایند انجام پژوهش علمی، مجموعه شرایطی وجود دارد که خارج از کنترل محقق است، ولی به‌طور بالقوه می‌تواند نتایج پژوهش را تحت تأثیر قرار دهد. یکی از محدودیت‌های اصلی پژوهش حاضر نیز، عدم دسترسی به فایل‌های کامل گزارش‌های مالی شرکت‌ها بود که موجب دشواری و زمان‌بر شدن محاسبه شاخص‌های خوانایی گزارشگری مالی گردید. لازم به ذکر است که خوانایی صورتهای مالی یک عنصر بسیار انتزاعی است زیرا اندازه‌گیری‌های این پژوهش صرفاً بر اساس صورتهای مالی است. برخی از مواردی که پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی بررسی شوند عبارتند از:

۱. تأثیر خوانایی صورتهای مالی بر کیفیت افشاء و نگهداشت وجه نقد شرکت‌ها
۲. تأثیر محیط اطلاعاتی بر خوانایی صورتهای مالی

فهرست منابع

الف- منابع فارسی

الف- منابع فارسی

۱. افلاطونی، عباس؛ نعمتی، مرضیه. (۱۳۹۷). نقش کیفیت گزارشگری مالی و کیفیت افشا در افزایش اعتبار تجاری: رویکرد متغیرهای ابزاری، فصلنامه بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، ۱(۱)، ۲۵-۲۰.
۲. حیدری، مهدی؛ قادری، بهمن؛ رسولی، پیمان. (۱۳۹۵). بررسی تأثیر کیفیت حسابرسی بر هزینه‌های نمایندگی و عدم تقارن اطلاعاتی: رویکرد الگوسازی معادلات ساختاری، فصلنامه بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، ۳(۳)، ۳۵۳-۳۷۲.
۳. حصیرزاده و همکاران. (۱۳۹۸). تأثیر خوانایی گزارشگری شرکت‌ها بر کارایی اطلاعاتی، مجله حسابداری آسیا.
۴. حصیرزاده و همکاران. (۱۳۹۸). خوانایی گزارشگری مالی: انتخاب‌های مدیریتی درمقابل اصول شرکت، مجله داریایی و حسابداری اسپانیا، ۱-۳۱.
۵. سرهنگی، حجت؛ ابراهیمی، سعید؛ الهیاری ابهری، حمید. (۱۳۹۳). بررسی اثر پیچیدگی گزارشگری مالی بر رفتار معاملاتی سرمایه‌گذاران در بازار سرمایه ایران، بورس اوراق بهادار، ۷(۲۷)، ۷۸-۵۹.
۶. صالحی و همکاران. (۱۳۹۹). پاسخ حساب‌برسان به خوانایی صورتهای مالی، بررسی حسابداری آسیا.
۷. صفری گرایلی؛ رضایی پیتنه‌نویی. (۱۳۹۸). توانایی مدیریتی و خوانایی گزارشگری مالی، بررسی تئوری‌های علامت‌دهی، ۹(۲)، ۱۹۱-۲۰۱۸.
۸. صفری گرایلی مهدی، رضایی پیتنه نوئی یاسر، نوروزی محمد. (۱۳۹۶). مدیریت سود و خوانایی گزارشگری مالی: آزمون تجربی رویکرد فرصت طلبانه. دانش حسابرسی، ۱۷(۶۹)، ۲۱۷-۲۳۰.
۹. نوری‌فر؛ منصورفر. (۱۳۹۹). نقش توزیع وجه نقد به سهامداران بر رابطه بین هزینه نمایندگی و محافظه‌کاری مشروط، پژوهش‌های تجربی حسابداری، ۸۱-۱۰۰.
۱۰. نمازی، محمد و همکاران. (۱۳۹۹). بررسی تأثیر تعدیل‌کنندگی هزینه نمایندگی بر رابطه بین مسئولیت اجتماعی شرکت و چسبندگی هزینه در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران، پژوهش‌های تجربی حسابداری، ۹(۲)، ۱۶۹-۲۰۰.

ب- منابع خارجی

1. Aflatooni, A., Nemati, M. (2018). The Role of Financial Reporting Quality and Disclosure Quality in Increasing Commercial Credit. Journal of Accounting and Auditing Review, 25(1), 1-20. (In Persian)
2. Abernathy, J. L., F. Guo, R. Kubick, and Masli, A. (2019). Financial statement footnote readability and corporate audit outcomes. Auditing: A Journal of Practice & Theory 38(2): 1-26.
3. Ajina, A., Danielle, S., Lakhal, F. (2016). Corporate Disclosures, Information Asymmetry and Stock-Market Liquidity in France. The Journal of Applied Business Research, 31, 223-238.
4. Ajina, A., Laouti, M., & Msolli, B. (2016). Guiding through the Fog: Does annual report readability reveal earnings management? Research in International Business and Finance, 38, 509-516.
5. Akerlof, G. A. (1970). The Market for "Lemons": Quality Uncertainty and the Market Mechanism. The Quarterly Journal of Economics, 84(3), 488.
6. Ang, J. S., Cole, R. A., & Lin, J. W. (2000). Agency Costs and Ownership Structure. The Journal of Finance, 55(1), 81-106.
7. Asay, H. S., Elliott, W. B., & Rennekamp, K. (2017). Disclosure Readability and the Sensitivity of Investors' Valuation Judgments to Outside Information. The Accounting Review, 92(4), 1-25.
8. Allee, K. D., L. S. Anderson, Crawley, M. (2019). The impact of linguistic distance and

- financial reporting readability on foreign holdings of US stocks. Available at SSRN 3254396.
9. Biddle, G. C., Hilary, G., & Verdi, R. S. (2009). How Does Financial Reporting Quality Relate to Investment Efficiency? SSRN Electronic Journal.
  10. Blanco, B., and Dhoe, S. (2017). Financial Statement Comparability, Readability and Accounting Fraud. AFAANZ Conference, Working Paper.
  11. Chall, J.S. (1958). Readability: An Appraisal of Research and Application. Ohio State University Press, Columbus, OH.
  12. Chen, G. and Keung, E. C. (2018). Corporate diversification, institutional investors and internal control quality. *Journal of Accounting and Finance*, 58, 751-786.
  13. Chen, Y., Sadique, S., Srinidhi, B., & Veeraraghavan, M. (2017). Does High-Quality Auditing Mitigate or Encourage Private Information Collection? *Contemporary Accounting Research*, 34(3), 1622-1648.
  14. De Franco, G., Hope, O., Vyas, D., and Zhou, Y. (2015). Analyst Report Readability. *Contemporary Accounting Research*, 32, 76-104.
  15. De Franco, G., Hope, O.-K., Vyas, D., & Zhou, Y. (2014). Analyst Report Readability. *Contemporary Accounting Research*, 32(1), 76-104.
  16. Doyle, J.T., Ge, W., McVay, S. (2007). Accruals quality and internal control over financial reporting. *Account. Rev*, 82 (5), 1141-1170.
  17. DuBay, W.H. (2004). *The Principles of Readability*. Impact Information, Costa Mesa, CA.
  18. Ebrahimi, S., sarhangi, H., alah yari abhary, H. (2014). The Effects of Financial Reporting Complexity on the Trading Behavior of Investors in the Iran Capital Market. *Journal of Securities Exchange*, 7(27), 59-78. (In Persian)
  19. Ertugrul, M., Lei, J., Qiu, J., & Wan, C. (2017). Annual Report Readability, Tone Ambiguity, and the Cost of Borrowing. *Journal of Financial and Quantitative Analysis*, 52(02), 811-836.
  20. Gunn, J. L. and Michas P, N. (2018). Auditor Multinational Expertise and Audit Quality. *The Accounting Review*, 93(4), 203-224.
  21. Ganguly, A., A. Ganguly, et al. (2020). Shareholder Litigation and Readability in Financial Disclosures: Evidence from a Natural Experiment. Available at SSRN 3401891.
  22. Hart, O. (1995). *Firms, Contracts, and Financial Structure*. Oxford University Press, New York, NY.
  23. Healy, P. M., & Palepu, K. G. (2001). Information asymmetry, corporate disclosure, and the capital markets: A review of the empirical disclosure literature. *Journal of Accounting and Economics*, 31(1-3), 405-440.
  24. Hesarzadeh, R, J. Rajabalizadeh (2019). The impact of corporate reporting readability on informational efficiency. *Asian Review of Accounting*. (In Persian).
  25. Hesarzadeh, R., A. Bazrafshan, et al. (2019). "Financial reporting readability: Managerial choices versus firm fundamentals. *Spanish Journal of Finance and Accounting/Revista Española de Financiación y Contabilidad*: 1-31. (In Persian).
  26. Heidari, M., Qaderi, B., Rasouli, P. (2016). The Effect of Audit Quality on Agency Costs and Information Asymmetry: Structural Equation Modeling Approach. *Journal of Accounting and Auditing Review*, 23(3), 353-372. (In Persian)
  27. Hirshleifer, D., & Teoh, S. H. (2003). Limited attention, information disclosure, and financial reporting. *Journal of Accounting and Economics*, 36(1-3), 337-386.
  28. Hsu, C., Novoselov, K. E., & Wang, R. (2017). Does Accounting Conservatism Mitigate the Shortcomings of CEO Overconfidence? *The Accounting Review*, 92(6), 77-101.
  29. Hwang, B.-H., & Kim, H. H. (2017). It pays to write well. *Journal of Financial Economics*, 124(2), 373-394.
  30. Jensen, M. C., & Meckling, W. H. (1998). *Theory of the Firm: Managerial Behavior, Agency Costs and Ownership Structure*. SSRN Electronic Journal .

31. Ji, L., Zhang, L., Tian, J. (2016). An analysis on the readability of the CSR information disclosed by the Chinese public firms: a perspective from managerial power and restraint mechanism. *J. Account. Econ*, 1, 21–33 (in Chinese).
32. Jiang, G., Lee, C. M. C., & Yue, H. (2010). Tunneling through intercorporate loans: The China experience. *Journal of Financial Economics*, 98(1), 1–20.
33. Kim, C. F., Wang, K., & Zhang, L. (2018). Readability of 10-K reports and stock price crash risk. *Contemporary Accounting Research*.
34. Laksmana, I., Tietz, W., & Yang, Y.-W. (2012). Compensation discussion and analysis (CD&A): Readability and management obfuscation. *Journal of Accounting and Public Policy*, 31(2), 185–203.
35. Lawrence, A. (2013). Individual investors and financial disclosure. *Journal of Accounting and Economics*, 56(1), 130–147.
36. Li, F. (2006). Annual Report Readability, Current Earnings, and Earnings Persistence. *SSRN Electronic Journal*.
37. Li, F. (2008). Annual report readability, current earnings, and earnings persistence. *Journal of Accounting and Economics*, 45(2), 221–247.
38. Li, Y. (2012). The effect of Quarterly Report Readability on Information Efficiency of Stock Prices. *Contemporary Accounting Research*, 29(4), 1137–1176.
39. Lim, E. K., Chalmers, K., & Hanlon, D. (2018). The influence of business strategy on annual report readability. *Journal of Accounting and Public Policy*, 37(1), 65–81.
40. Lo, K., Ramos, F., & Rogo, R. (2017). Earnings management and annual report readability. *Journal of Accounting and Economics*, 63(1), 1–25.
41. Lo, K., Ramos, F., and Rogo, R. (2017). Earnings management and annual report readability. *Journal of Accounting and Economics*, 63(1), 1–25.
42. Loughran, T., and McDonald, B. (2011). When Is a Liability Not a Liability? Textual Analysis, Dictionaries, and 10-Ks. *The Journal of Finance*, 66(1), 35–65.
43. Lundholm, R.J., Rogo, R., and Zhang, J. (2014). Restoring the tower of babel: how foreign firms communicate with US Investors? *The Accounting Review*, 89, 1453–1485.
44. Luo, J., Li, X., & Chen, H. (2018). Annual report readability and corporate agency costs. *China Journal of Accounting Research*.
45. Myers, J., L. Myers, and T. Omer. (2003). Exploring the term of the auditor–client relationship and the quality of earnings: A case for mandatory auditor rotation? *The Accounting Review*, 78: 779–799.
46. Nelson, K. K., & Pritchard, A. C. (2007). Litigation Risk and Voluntary Disclosure: The Use of Meaningful Cautionary Language. *SSRN Electronic Journal*.
47. Rezaei Pitenoei, Y. (2019). Business strategy and financial reporting readability. *Quarterly Financial Accounting* 11(42), 130-150. (In Persian).
48. Safari Gerayli, M., Rezaei pitenoiei, Y. (2018). Managerial Ability and Financial Reporting Readability: A Test of Signaling Theory. 9(2), 191-218. (In Persian)
49. Salehi, M., M. L. D. Bayaz, et al. (2020). Auditors' response to readability of financial statement notes. *Asian Review of Accounting*. (In Persian).
50. Schäuble, J. (2019). The impact of external and internal corporate governance mechanisms on agency costs Corporate Governance. *The International Journal of Business in Society*. Schrand, C.M., Walther, B.R., 2000.
51. Shleifer, A., and R. W. Vishny. (1997). A survey of corporate governance. *The Journal of Finance*, 52, 737–783.
52. Xu, X., Wang, X., & Han, N. (2012). Accounting conservatism, ultimate ownership and investment efficiency. *China Finance Review International*, 2(1), 53–77.
53. Yan, D., Sun, M. (2002). Study on the readability of share B's annual reports in the Shenzhen Exchange. *Account. Res*, 5, 10–17.
54. You, H., Zhang, X.J. (2009). Financial reporting complexity and investor under reaction to 10-K information. *Review of Accounting Studies*, 14 (4), 559–586.